

Socialdepartementet
103 33 Stockholm

Yttrande över delbetänkande av Patientmaktsutredningen, "Patientlag" SOU 2013:2

Reumatikerförbundet har med stort intresse och förväntan följt debatten och diskussionerna om patientens roll i svensk hälso- och sjukvård. Som patientorganisation med runt 50 000 medlemmar vilka är stora konsumenter av hälso- och sjukvård är utredningen om patientmakt högst angelägen och välkommen.

Under 2000-talet kom det en mängd nya lagar på hälso- och sjukvårdens område, varav några har haft som utgångspunkt, att stärka patientens ställning. I januari 2013 kom så ett delbetänkande i patientmaktsutredningen med förslag på en ny lag som tar sin utgångspunkt i patientens perspektiv. Denna lag föreslås dock inte ha några utkrävbara rättigheter. Kommer den ändå att leda till att patienten får mer makt och inflytande i vården? Reumatikerförbundet har inte ivrat för att införa en rättighetslagstiftning, den vägen att gå, med domstolsprövning för att få sin rättmätiga vård tror vi inte leder till den maktförskjutning vi vill uppnå. Detta skulle istället bli en kostsam och juridiskt administrativ process. Att förbättra förutsättningarna för en god och jämlik vård, där patienten ses som en självklar part, är dock lättare sagt än gjort.

Reumatikerförbundet har följande synpunkter på utredningen "Patientlag".

Inledningsvis tycker Reumatikerförbundet att en samlad "patientlag" är en viktig och tydlig markering. Det kan både ha en pedagogisk betydelse, men visar också vad lagstiftningen har för syfte och målgrupp. Det tydliggör också, såväl sjukvårdens ansvar som medborgarnas ansvar.

Information

Reumatikerförbundets erfarenhet är att det många gånger brister just vad gäller information. Både om vad patienten har för möjligheter och val, men brist på information leder också till att patienten har svårare att bli en jämbördig part i vårdprocessen. Ofta uppfattas inte informationen eller dess betydelse eller så förstår inte patienten vad som sagts. Det är viktigt att tydliggöra i lagtexten vem det är som har ansvar för att informationen blir tydlig och att den når fram till **alla** patienter och medborgare.

Patientlag

Det är bra att samla all lagstiftning som berör patienterna och de villkor, förutsättningar och möjligheter de har i samma lag. Utredaren har valt att inte tala om rättigheter, när det gäller patientlagen för att inte leda någon i villfarelse om att det skulle handla om en rättighetslagstiftning. Att formulera vilka skyldigheter hälso- och sjukvården har blir då

särskilt viktigt. Det måste också framgå i lagstiftningen att den är viktigt, inte bara för patienterna, utan även för hälso- och sjukvårdspersonalen, som ett led i att uppnå bästa möjliga behandlingsresultat. Det handlar inte om "fritt valt arbete". Frågan om att förtydliga betydelsen av samtycket från patienten hänger starkt samman med skyldigheten att se till att patienten har fått, kunnat ta emot och förstått informationen som givits. Reumatikerförbundet håller dock med utredaren att krav på ett mer formaliserat system till samtycke inte är önskvärt.

Att förtydliga patientens roll som en medskapare och som en aktiv part i sin vård och behandling ses alltmer som en självklarhet i den övergripande hälso- och sjukvårdspolitiska debatten på riksnivå. Reumatikerförbundets medlemmar vittnar dock om att i den reella vardagen har vi fortfarande en lång väg att vandra tills att detta är verklighet. Många hävdar att det krävs ett paradigmskifte för att få hälso- och sjukvården att ändra sin rådande kultur med patienten som idag en ensidig mottagare och professionen som auktoriteter som ska hjälpa "sina patienter". Vi anser att tydliga formuleringar i patientlagen om att vården ska utgå från patientens individuella förutsättningar är bra, skrivningarna skulle kunna vara än mer tydliga.

Second opinion

Reumatikerförbundet håller med utredaren om att kunskapen om förnyad medicinsk bedömning varit bristfällig och att regelverket har varit otydligt. De förändringar som föreslås i utredningen ger en större tydlighet och ger inte samma utrymme till tolkningar som det nu är gällande. Det är viktigt att betona att syftet med "Second opinion" är att öka patientens trygghet och ge svar på frågan, om att en korrekt medicinsk bedömning är gjord?

Fritt vårdval över landet

Reumatikerförbundet anser att förslaget att införa fritt vårdval över landet för den öppna vården, primärvård och öppen specialistvård är ett steg i rätt riktning för att öka patienternas inflytande över sin egen vård och behandling. Tillgången till specialister är en faktor som påverkar våra medlemmars villkor och förutsättningar till bra vård. En möjlighet att vända sig till ett annat landsting skulle kunna förbättra situationen. Hur förslaget som utredningen presenterar kommer att falla ut är det däremot lite svårare att sja om. Skulle den få önskad effekt eller kommer landstingen att protestera med att införa remisskrav eller andra begränsande system, detta skulle i så fall helt motverka syftet med vårdvalet vilket vore olyckligt. Ett problem som vi upplever redan idag är att även om landstinget inte beslutat kräva remiss till en specialist så kräver klinikerna det ändå i praktiken. Vi kan inte se att de förslag som presenteras här löser detta.

Vårdgarantin

Väntetider i vården är ett problem som har försökts hanteras på en mängd olika sätt genom åren. Vårdgarantin och de överenskommelser som inledningsvis slöts har följts av lagstiftning på området. Trots det så debatteras det om prioriteringar, vårdbehov, undanträngning, och kömiljarder. Reumatikerförbundet som representerar en grupp patienter med kroniska sjukdomar har följt de utvärderingar som gjorts kring vårdgarantin. Konflikten vårdgaranti och prioritering är fortfarande aktuell. Professionen är i vissa delar fortfarande tveksam till modellen. Kömiljarden ger mer pengar till de som klarar av uppdraget som de egentligen redan fått betalt för. Hela vårdprocessens omfattas inte utan vården blir uppsplittrad. Nyttänkande och innovation kan bli lidande. Samtidigt måste vi konstatera att den har fått viss effekt när det gäller väntetiderna. Ytterligare granskning och uppföljning behövs. Garantin

har sannolikt bra effekt inom vissa områden. Men kan styra fel på andra. Det medicinska behovet ska främst styra.

Myndigheternas ansvar

Reumatikerförbundet anser att patientens roll ska stärkas och ses som en självklar part i sitt möte med hälso- och sjukvården och då måste det tydliggöras i lagstiftningen. Det ska vara allom känt vad medborgare/patienter har för ansvar vilka skyldigheter som hälso- och sjukvården har. Vem som ska stötta och stärka patienternas villkor och förutsättningar och vilken roll patientnämnderna ska ha blir viktig när den nya patientlagen träder i kraft. Här har också patientorganisationerna en viktig roll att spela, vilket direkt framgår av lagtexten. Det innebär att man också bör se över patientorganisationernas möjligheter att verkligen vara den som kan råda och informera sina medlemmar om vilka villkor som gäller.

För att lyckas med att få till ett nytt synsätt och perspektiv där patienten är medskapare och en part i de beslut och den behandling han eller hon får måste även hälso- och sjukvårdens personal uppleva och få insikt i att alla är vinnare i systemet och tjänar på det. Patienten får en mer kvalitativ och effektiv behandling, hälso- och sjukvårdspersonalen får stöd och förutsättningar att göra ett bra arbete och samhället kan använda avsatta resurser mer effektivt.

Stockholm den 31 maj 2013

Reumatikerförbundet

Anne Carlsson
Förbundsordförande